

VISŲ ŠVENTŪJŲ IŠKILMĖ.

ŠVĘSKIME TIKĖJIMĄ, JOG ESAME IŠGELBĖTI IŠ MIRTIES....

Baigiantis liturginiams metams Bažnyčia pristato šlovės regėjimą, kviesdama gyventi atgimimo po mirties viltimi. Ji kviečia įsisaugoti savo solidarumą su įžengusiais į amžinąją palaimą, su tais, kurie pasiekė šventumo būvį ir pas Dievą yra atbaigti žmonės. Lapkričio 1 dieną švenčiama Visų Šventųjų iškilmė sujungia žemiškąją Bažnyčią su dangiškąja. Šis šventimas mus sujungia ne tik su visais Bažnyčios kanonizuotais šventaisiais, bet ir su tais (daug gausniais), kurie gyvena dieviškoje palaimoje. Todėl šios iškilmės liturgija suteikia išankstinį ragavimą dangiškosios liturgijos, kurią keliaujančios Bažnyčios liturgija pritraukia ir iš anksto skelbia. Dangiškąją liturgiją nuostabiai atskleidžia Apreiškimo Jonui knyga:

„Ir išvydau kitą angelą, pakylantį nuo saulėtekio, turintį Gyvojo Dievo antspaudą. Jis šaukė skardžiu balsu keturiems angelams, kuriems buvo leista kenkti žemei ir jūrai: „Nekenkite nei žemei, nei jūrai, nei medžiams, kol paženklinsime antspaudu savo Dievo tarnų kaktas!“ Ir aš išgirdau paženklintųjų skaičių: šimtas keturiasdešimt keturi tūkstančiai paženklintųjų iš visų Izraelio vaikų giminių. [...] Paskui regėjau: štai milžiniška minia, kurios niekas negalėjo suskaičiuoti, iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų. Visi stovėjo priešais sostą ir Avinėlį, apsiautę baltais apsiaustais, su palmių šakomis rankose. Jie šaukė skambiu balsu: „Išgelbėjimas iš mūsų Dievo, sėdinčio soste, ir Avinėlio!“ Visi angelai, stovintys aplink sostą, vyresniusius ir keturias būtybes, parpuolė prieš sostą veidais žemėn ir pagarbino Dievą, giedodami: „Amen! Palaima ir šlovė, ir išmintis, ir dėka, ir garbė, ir galybė, ir stiprybė mūsų Dievui per amžių amžius! Amen!“ Tuomet vienas iš vyresniųjų ėmė man kalbėti: „Kas tokie yra ir iš kur atėjo tie, apsilkę baltais apsiaustais?“ Aš jam atsakiau: „Mano viešpatie, tu žinai“. Jis man tarė: „Jie atėjo iš didžio sielvarto. Jie išplovė savo apsiaustus ir juos išbaltino Avinėlio krauju. (Apr 7, 2–4; 9–14).

Trumpa šventės istorija

Kai kuriose Bažnyčiose atskirus kankinius liturgijoje imta minėti nuo II a. pabaigos, tačiau visus kankinius viena švente pradėta švęsti Rytuose tik nuo IV a. pabaigos skirtingomis datomis pagal bendruomenes. Konstantinopolio liturgijoje Jonas Auksaburnis vienoje iš homilijų giria „visus kankinius, kentėjusius visoje žemėje“, kuriuos Bažnyčia mini „septintą dieną po Sekminių iškilmių“.¹ Iš šv. Efrema himnų žinoma, kad Edesoje panašus liturginis šventimas sukviėdavo tikinčiuosius gegužės 13 dieną², o Sirijoje 411 metų kalendorius visus kankinius minėdavo penktadienį po šv. Velykų³. Šių skirtingų datų pasirinkimas rodo, kad buvo siekiama susieti kankinius su Kristaus pergale ir Šventosios Dvasios išliejimu.

Šią tradiciją perėmė Vakarai. Pats seniausias Romos lecionaras (dar vadinamas Würzburgo lecionaru), atspindintis VI a. liturginius papročius, mini dvejomą šventųjų kankinių minėjimą: pirmasis švėstas pirmąjį sekmadienį po Sekminių, o antrasis – penktadienį po Velykų iškilmės⁴. Vėliau veikiausiai Grigaliaus Didžiojo iniciatyva (590–604) viršų paėmė gegužės 13 diena.

Vėlesniais amžiais kai kurios Vakarų Bažnyčios viena švente pradėjo švęsti visus šventuosius, nes nuo IV a. pabaigos prie šventųjų kankinių pamažu buvo priskiriami ir šventieji išpažinėjai, jau garbinti individualiu kultu. Aptariama iškilmė susieta su Romos senosios Panteono šventyklos dedikacija. Pradžioje šventykla buvo skirta visiems romėnų dievams, o VII a. pr. popiežius Bonifacas IV (608–615) ją dedikavo Mergelei Marijai, visiems kankiniams ir išpažinėjams. Todėl Panteono dedikacijos metinės tapo visų šventųjų iškilmė, minėta gegužės 13 d., o nuo 835 m. ši diena jau imta švęsti lapkričio 1 dieną⁵.

Nėra tiksliai aišku, kodėl pasirinkta būtent lapkričio 1 diena. Tikriausiai dėl to, kad ši diena, esanti liturginių metų ciklo pabaigoje, eschatologinėje šviesoje pasirodė kaip tinkamas laikas pagerbti visus šventuosius, pavieniui minimus metų eigoje⁶. Šią datą mini šv. Bedos Garbingojo (673–735) homilija, (bet greičiausiai ji priskirtina Alkuinui († 804)), pavadinta *in solemnitate omnium sanctorum* (visų šventųjų iškilmė), o paskelbta *in capite Kalendarium Novembrium* (lapkričio 1 d.)⁷. Ši data pasklinda per Karolingų valdymą Anglijoje, Galijoje ir Germanijoje.

¹ Patrologia graeca (PG) 50, col. 705–712.

² Šv. Efrema, *Carmina Nisibena*, 6, 30, CSCO 218, p. 27.

³ Nilles, *Kalendarium manuale utriusque ecclesiam* I, p. 314; II, p. 643.

⁴ Plg. Morin, *Le plus anciens comes de l'Eglise romaine*, dans *Revue bénédictine*, 27, 1910, p. 41–58.

⁵ Plg. R. Le Gall, art. *Toussant*, in *Dictionnaire de liturgie*, p. 245

⁶ L. Pietri, art. *Les origines de la fête de la Toussant*, in *La communion des Saints*, (coll. *Les quatre fleuves* 25–26), p. 60.

⁷ Patrologia latina, (PL) 94, col. 452.

Roma ilgą laiką saugojo gegužės 13 dieną, o lapkričio 1 dienos datą ji priėmė tik X–XI a., kai atsivėrė gališkųjų liturgijos ritų įtakai. Nuo to laiko visų šventųjų iškilmė greitai sklido po visą lotyniškąją krikščioniją.

Daugelis krikščioniškųjų bendruomenių jau nuo ankstyvųjų amžių prie šventųjų minėjimo prijungdavo ir mirusius tikinčiuosius, kurie tuoj pat po mirties dar nėra susijungę su šventaisiais. Tačiau tikrasis aptariamasis šventės įkūrėjas yra Kliuni (*Cluny*) benediktinių vienuolyno abatas šv. Odilonas (994–1048), parodęs gilų šių dviejų minėjimų panašumą. Šv. Odilonas įsteigė šį minėjimą, kad visų šventųjų šventė išsaugotų savo tapatumą ir netaptų mirusiųjų diena. Visų mirusiųjų liturginė šventė yra mirusiųjų atminimo ir sykiu jų užtarimo diena. Mirusieji yra atmenami ir už juos meldžiamasi. Dėl „šventųjų bendrystės“, kuri yra gyvenimo tarp gyvųjų ir mirusiųjų bendrystė, gyvųjų malda už mirusiuosius gali padėti šiems apsisvalyti ir būti pilnatvėje su Dievu. Mat Kristuje, kuris mirė ir prisikėlė, egzistuoja abipusis solidarumo ryšys tarp gyvųjų ir mirusiųjų. Dėl didelio Kliuni vienuolyno autoriteto Visų Šventųjų diena greitai įsitvirtino lotyniškos krikščionijos liturgijoje.

Dangiškosios ir žemiškosios Bažnyčios bendrystė

Šventumas yra *bendrystės* pasekmė. Šventųjų kultas, jei jis gerai suprantamas, turėtų vesti į Bažnyčios ir Kristaus slėpinį – į *šventųjų bendrystę*. Liturgija visada švenčiama bendrystėje su šventaisiais, kitaip tariant, liturgijoje dalyvauja visa Bažnyčia – regimoji ir neregimoji. Antai šv. Nicetas Remezianietis sušunka: „Kas gi yra Bažnyčia, jei ne visų šventųjų susirinkimas?“ Šventųjų bendravimas ir yra Bažnyčia. Todėl Visų Šventųjų šventė suprastina kaip Kristaus mistinio Kūno šventė, įtraukianti ne tik tuos, kurie jau regi patį Dievą, bet ir tuos, kurie dar keliauja šioje žemėje. Rytuose esminiu šventųjų bendravimo turiniu laikomas Eucharistijos šventimas, būtent bendras *dalijimasis šventosiomis dovanomis*⁸, o Vakarų Bažnyčioje šventųjų bendravimas žymi *žemiškosios ir dangiškosios Bažnyčios vienybę*.

⁸ Žodžiai „šventųjų bendravimas“ turi dvi glaudžiai susijusias reikšmes: „šventų dalykų (*sancta*) bendrumas“ ir „šventų asmenų (*sancti*) bendravimas“. „Sancta sanctis!“ („Kas šventa, šventiems!“) – daugelyje Rytų liturgijų taip skelbia celebrantas, iškėlęs šventąsias Dovanas prieš dalydamas Komuniją. Tikintieji (*sancti*) maitinami Kristaus Kūnu ir Krauju (*sancta*), kad augtų, bendraudami su Šventąja Dvasia (*Koinonia*), ir tą bendravimą perduotų pasauliui. (Plg. KBK nr. 948).

Šią vienybę gerai nusako Vatikano II susirinkimo dogmatinė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen Gentium* (LG). Verta pacituoti nemažą skaičių jos teiginių. Pirmiausia ji teigia, kad Bažnyčioje esti trys būviai:

„Kol ateis Viešpats savo šlovėje ir kartu su Juo visi angelai ir kol, sunaikinus mirtį, visa bus Jam pajungta, vieni iš Jo mokinių tebekeliauja šioje žemėje, kiti, užbaigę šį gyvenimą, dar skaistinasi, vėl kiti, pasiekę garbę, 'aiškiai regi vieną triasmenį Dievą, tokį, koks Jis yra'.“ (LG 49).

„Tačiau visi, – tęsia konstitucija, – nors skirtingu laipsniu ir būdu, esame tos pačios Dievo ir artimo meilės dalininkai ir giedame tą patį garbės himną mūsų Dievui. Juk visi, kurie yra Kristaus, turėdami Jo Dvasią, sudaro vieną Bažnyčią ir jungiasi Kristuje vieni su kitais.“ (LG 49).

Todėl „tebekeliaujančiųjų vienybė su broliais, kurie užmigo Kristaus ramybėje, anaipolt nenutrūksta, bet, kaip Bažnyčia visada tikėjo, tik stiprėja, dalijantis dvasinėmis gėrybėmis“ (LG 49).

Nes „Dangaus gyventojai, būdami tvirčiau suvienyti su Kristumi, didina visos Bažnyčios šventumą [...]. Jie nesiliauja užtarę mus prieš Tėvą, aukodami nuopelnus, kuriuos įgijo žemėje per vieną Dievo ir žmonių Tarpininką, Jėzų Kristų [...]. Dėl to jų broliškas rūpestis nepaprastai gelbsti mus silpnus“ (LG 49).

Vis dėlto „dangaus gyventojus prisimename ne vien dėl jų pavyzdžio, bet dar labiau dėl to, kad jiems rodoma broliška meilė stiprintų visos Bažnyčios vienybę vienoje Dvasioje. Mat kaip žemės krikščionių tarpusavio bendravimas suartina mus su Kristumi, taip bendravimas su šventaisiais mus su Juo suvienija; iš Jo, kaip versmės ir galvos, srūva visokia malonė ir pačios Dievo tautos gyvybė.“ (LG 50).

„Gerai suprasdama tą viso Jėzaus Kristaus mistinio kūno bendrumą, keliaujanti Bažnyčia nuo pat pirmųjų krikščionybės dienų su didele meile minėdavo mirusiuosius, 'kadangi šventa ir dievota mintis 'yra melstis' už mirusiuosius, kad jie būtų išvaduoti iš [...] nuodėmės' (2 Mak 12, 45–46); Bažnyčia taip pat rūpindavosi juos užtarti.“ (LG 50).

Mūsų malda už mirusius gali ne tik jiems padėti: mūsų užtarti, jie ir mus gali veiksmingai užtarti. Todėl „mes visi, kurie esame Dievo vaikai, o Kristuje – viena šeima, bendraudami vieni su kitais tarpusavio meile ir vienu balsu šlovindami Švenčiausiąją Trejybę, liekame ištikimi tikrajam Bažnyčios pašaukimui.“ (LG 51).

Švęskime vieną tikėjimą

Matydami šventųjų dorybes, jų herojiškus darbus ir amžiną atlygį, įžvelgiame juose Dievo darbą ir tuo gėrimės. Šios šventės liturgija kviečia kelti šlovinimo giesmes į dangaus Bažnyčią – į pergalingos Bažnyčios liturgiją, į nuolatinį, amžiną nuostabaus Dievo darbo savo šventuosiuose šlovinimą ir šitaip išreikšti, kad keliaujančios *Šios šventės liturgija kviečia kelti šlovinimo giesmes į dangaus Bažnyčią* Bažnyčios liturgija jau yra nuolanki ir tikra bei progresyvi amžino ir nesibaigiančio Dievo šlovinimo pradžia. Švęsdama neužtarnautą Meilę, kuri nukritusius kūrinius perkeitė į šventumo stebuklą, visų šventųjų liturgija duoda pradžią nuolatiniam amžinam šlovinimui, kurį atlieka šventieji danguje. Šios dienos liturgija iš esmės išskleidžia Kristaus pergalę, ji išskleidžia Velykų slėpinį. Šios iškilmės liturgija ragina *išreikšti tikėjimą išgelbėjimu iš mirties* ir solidarumą, kurį Bažnyčios nariai, padedami Dievo malonės, turi rodyti vienas kitam.

Aukime šventume

Liturgija ragina jau čia, žemėje, augti šventume skleidžiant kuo daugiau meilės kasdieniuose darbuose. Šitaip gyvenimo nemarumas sruvens kiekvienos dienos nuolankioje kasdienybėje ir bus įamžinti dabartiniai gyvenimo momentai. Siekiant šventumo turbūt nėra svarbu būtinai kentėti, tačiau kaip tik tokį kelią pasirinko Kristus. O tapti šventuoju – tai sekti Jėzumi. Todėl šventumas veikia bus Avinėlio krauju išbaltintas ir perkeistas kasdienybės skausmas, pagal Apreiškimo Jonui žodžius: „Kas tokie yra ir iš kur atėjo tie, apsilikę baltais apsiaustais?“ Aš jam atsakiau: „Mano viešpatie, tu žinai“. Jis man tarė: „Jie atėjo iš didžio sielvarto. Jie išplovė savo apsiaustus ir juos išbaltino Avinėlio krauju.“ (Apr 7, 14).

Prancūzų kunigas misionierius Danielius Ange'as su didele jėga tvirtina, kad šventumas netgi yra pats paprasčiausias pasaulyje dalykas – pakanka tapti Dievo vaiku. Jo teigimu, didžiausia drama yra ta, kad žmonės negyvena krikšto malone, jie leidžia laiką savo širdies periferijose. Krikšto metu mums suteikta viskas – visas Dievo šventumas, Šventosios Dvasios pilnatvė, ne dalis Dvasios, bet jos pilnatvė. Taigi, krikšto metu yra duota visas Dievo šventumas, kurį reikia išskleisti, gyvai dalyvaujant mistinio Kristaus Kūno gyvenime, t. y. šventųjų bendravime.

Br. Lukas Skroblas OSB

